

STOLPAR I RAD — VID VAD?

Arkeologisk delundersökning av fornlämning L2019:403, L2019:405, L2019:406 och L2019:7529 inom Forsby 3:19, Köpings socken och kommun, Västmanlands län.

ÅSA BERGER

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3256

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Rekonstruktion och tolkning av en möjlig fortsättning på stolpraden mot norr. Av Sverker Holmqvist.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2019

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

STOLPAR I RAD – VID VAD?

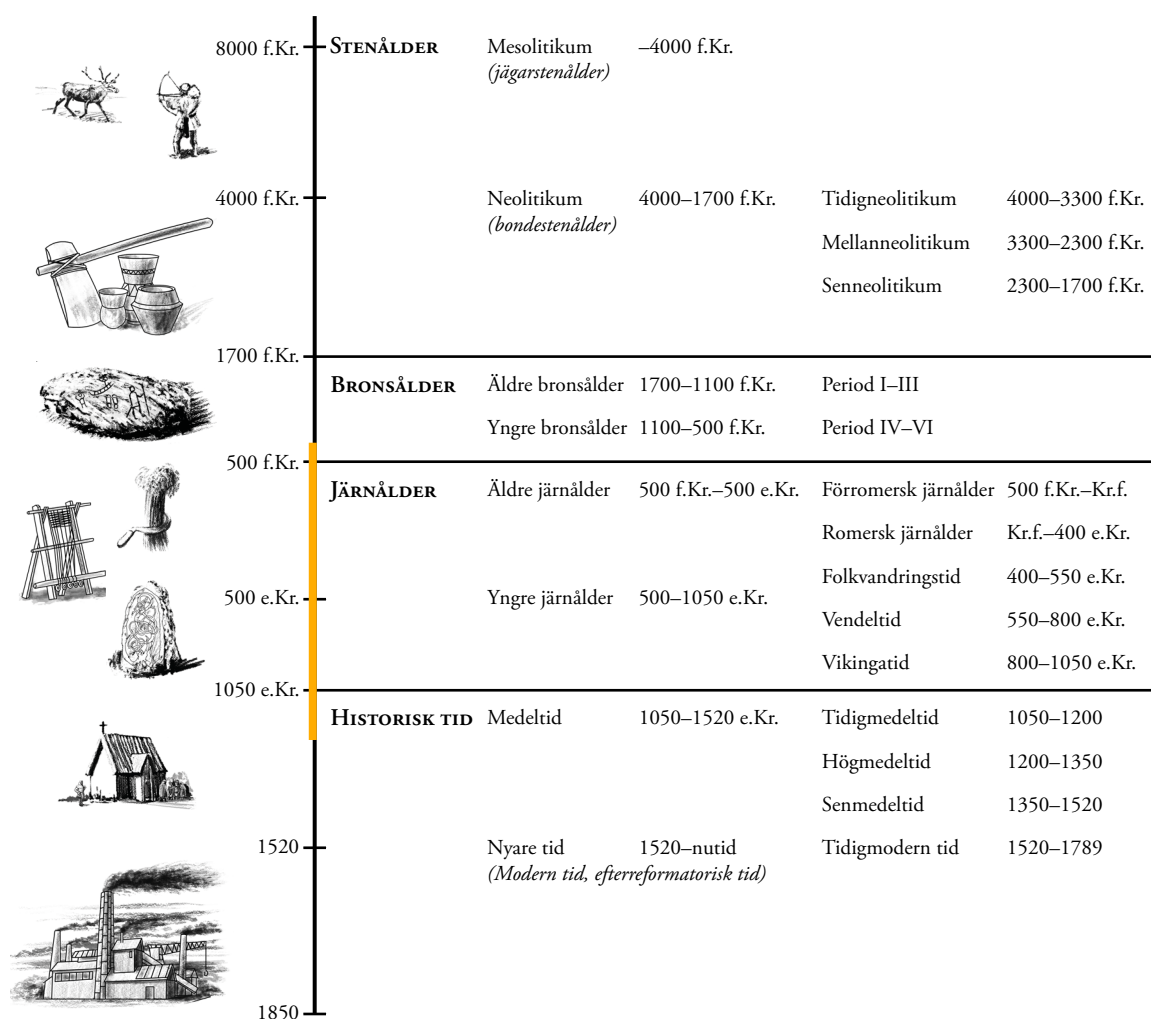
Arkeologisk delundersökning av fornlämning L2019:403, L2019:405, L2019:406 och L2019:7529 inom Forsby 3:19, Köpings socken och kommun, Västmanlands län.

ÅSA BERGER

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3256

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

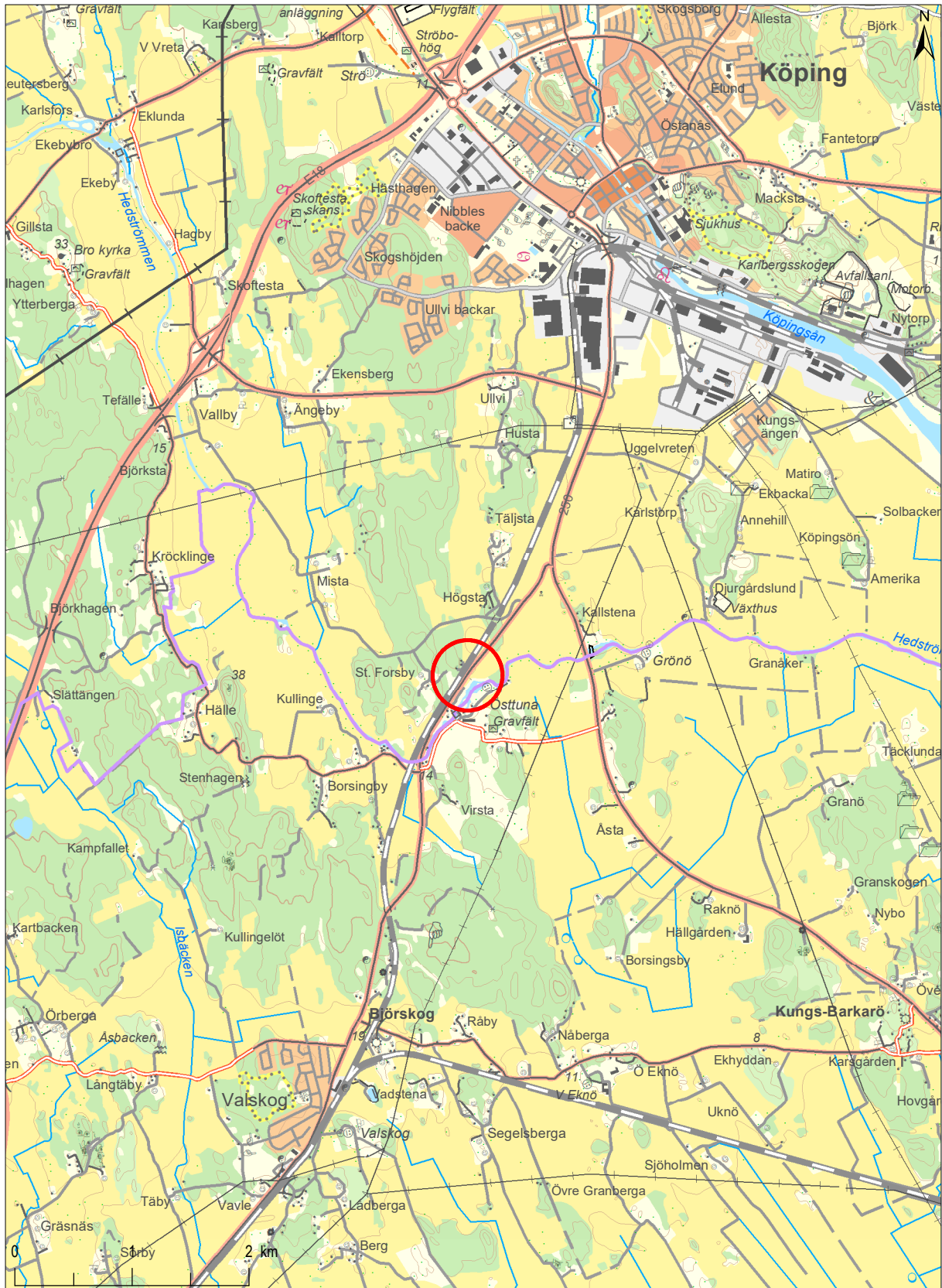
Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	8
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSBILD.....	9
GENOMFÖRANDE	11
VÄGAR OCH ORTNAMN I OMRÅDET	12
RESULTAT	15
ANALYSER.....	20
STOLPRADER	20
Gamla Uppsala	22
Degeberga.....	23
Anunds hög	23
Övriga.....	25
AVSLUTANDE DISKUSSION	26
REFERENSER	31
Litteratur	31
Äldre kartor	32
Arkiv.....	32
Bild.....	32
ADMINISTRATIVA OCH TEKNISKA UPPGIFTER.....	33
BILAGOR	34
Bilaga 1. Arkeobotanisk analys.....	34
Bilaga 2. ¹⁴ C-analys.....	36
Bilaga 3. Anläggningstabell	37

Figur 1. Undersökningsområdet i Forsby markerat på Terrängkartan i skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

I samband med anläggningsarbeten för att underlätta passage för lekande fisk i Hedströmmen vid Forsby och Östtuna kraftstation strax söder om Köping påträffades en 27 meter lång rad med nio kraftiga stolphål. Raden med stolphål kunde inte avgränsas och fortsätter med största sannolikhet mot både norr och söder. Inga andra lämningar fanns i anslutning till dessa och därför har lämningen inte tolkats som spår av en byggnad. Det rör sig i stället om ett så kallat stolpmonument som liknar dem som hittats vid bland annat Anundshög och Gamla Uppsala.

Kol från ett av stolphålen daterades till 250–430 e. Kr. medan kol från ett annat stolphål gav en datering till 1220-1300 e. Kr.. En griskäke som lagts ned i en grop invid ett av stolphålen fick även den en datering till 1200-tal. Stolphålsraden registrerades som fornlämning och fick lämningsnummer L2019:7529 i Kulturmiljöregistret.

Raden med stolpar har sannolikt varit väl synliga i landskapet och kan ha visat vägen till ett vad över Hedströmmen. Stolpraden förefaller ha ingått i ett vägsystem som har sitt ursprung i järnåldern då en rad byar etablerades i närheten. Den kan även ha samband med den så kallade Konungsvägen eller Eriksgatan som löpte mellan Arboga och Köping under medeltid. Liknade stolprader på andra platser har tolkats som avgränsningar av heliga områden eller tingsplatser och har ofta samband med högreståndsmiljöer med bland annat gravmonument. I Forsby finns ingen sådan miljö men området har varit välutnyttjat och relativt tätbefolkat ända sedan järnåldern. Kanske visade stolpraden vägen till byn Östuna på andra sidan Hedströmmen som att döma av namnet med efterledet -tuna varit en centralplats.

INLEDNING

Figur 2. Undersökningsområdet i Forsby på Fastighetskartan i skala 1:2500.

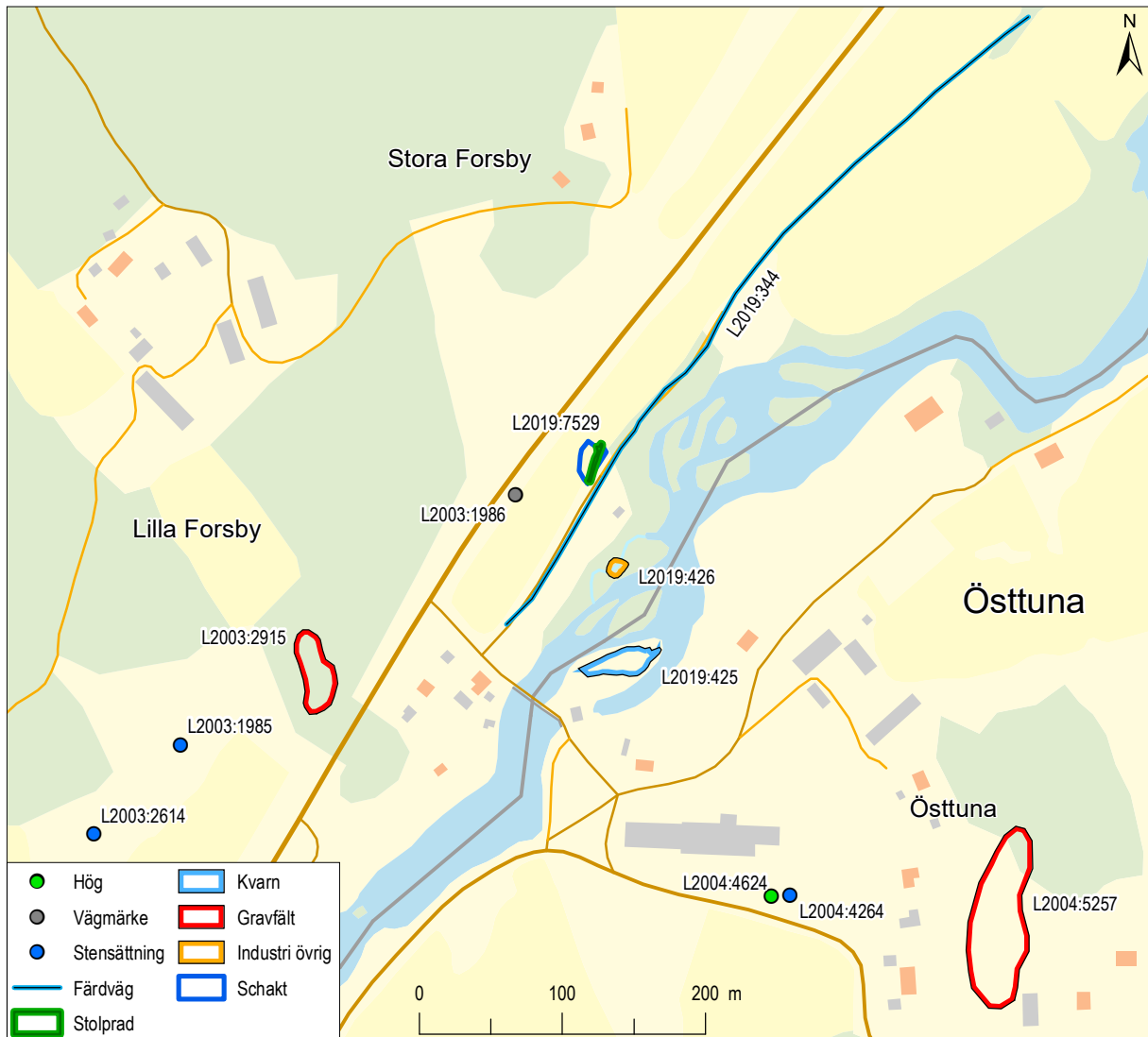
När Mälarenergi skulle anlägga en bäckfåra för att underlätta passage för lekande fisk vid Forsby och Östtuna kraftstation strax söder om Köping (figur 1) utförde Arkeologikonsult en arkeologisk utredning. I samband med denna påträffades tre stenkonstruktioner som tolkades som möjliga gravar. Eftersom dessa bedömdes kunna komma till skada då massor från arbetet skulle läggas upp i området beslutade

Länsstyrelsen om en arkeologisk underökning (Lst dnr 431-1123-2019, uppdragsnummer i KMR, 201900191).

Det aktuella undersökningsområdet var cirka 400 m² stort och beläget i åkermark (figur 2). Arkeologikonsult utförde undersökningen i mars 2019. Syftet med undersökningen var att dokumentera fornlämningarna och ta tillvara fornfynd.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSBILD

Figur 3. Forsby och aktuella fornlämningar utmärkta på Fastighetskartan, i skala 1:5 000.

Den aktuella platsen ligger vid Hedströmmen, 5 kilometer väster om dess utlopp i Mälaren (figur 3). I Hedströmmen går gränsen mellan Köpings socknen och kommun i nordväst och Björskogs socken i Kungsörs kommun i sydost. Landskapet består främst av åkermark men även av mindre skogspartier.

Närområdet har en tydlig järnåldersprägel med ortnamn med efterleden -by och -sta. Öster om undersökningsområdet är landskapet låglänt och torrlades inte förrän under medeltiden. Flera av järnåldersbyarna har haft ett strandnära läge.

Kring Östtuna gård i öster finns flera ensamliggande gravar (L2004:4264, :4624, :5088) samt ett gravfält (L2004:5257). Någonstans inom ägorna påträffades också en guldspiral vid en grustäkt år 1874 (SHM inv.nr 5216).

Även vid Lilla Forsby i väster finns flera stensättningar (L2003:2614, :1985) och ett gravfält (L2003:2915). Förhållandena är liknande vid de flesta byarna i trakten; Borsingby, Virsta, Mista, Högsta, Husta och Täljsta vars namn också pekar på ett ursprung i järnåldern. På de gravfält som kan

knytas till ovanstående byar finns förutom stensättningar också ofta en eller flera högar. Flera lösfynd av pärlor av glas och bärnsten har gjorts på åkrarna i anslutning till gårdarna söder om Hedströmmen (L2004:4455, :4519, :5109).

Genom området löper den väg (L2019:344) som var huvudvägen mellan Köping och Kungsör/Arboga ända fram till 1900-talets början då den ersattes av väg 572. Idag är vägen närmast undersökningsområdet nästan helt överväxt och fungerar bara som

gångväg (figur 4). Vägens fortsatta sträckning upp mot Köping är ställvis synlig som ett ljust stråk i åkermarken norr om undersökningsområdet.

Strax väster om undersökningsområdet finns ett vägmärke i form av en milstolpe i gråsten (L2003:1986). Stolpen är rest 1870 men väg 572, som den nu står uppställd invid, byggdes inte förrän efter 1911. Milstenen är alltså flyttad till sin nuvarande plats.

Figur 4. Del av den gamla vägen mellan Arboga och Köping som idag endast används som gångväg. Foto från söder.

GENOMFÖRANDE

Hela undersökningsytan (ca 400 m²) banades av, undantag gjordes kring en fjärrvärmeledning i väster där ett säkerhetsavstånd behövde hållas.

Innan avbaning metaldetekterades ytan, detta komplicerades av att ytan var plöjd och mycket blöt. Efter avbaning finrensades framkomna anläggningar samt ytorna mellan och kring dessa. Anläggningarna grävdes till 50% med hjälp av maskin då de visade sig vara mycket djupa och innehöll stora mängder sten (figur 5).

Samtliga kontexter, prover och fynd mättes in med RTK-GPS. Anläggningar dokumenterades i text och bild, inre konstruktionsdetaljer sned- eller lodfotograferades. Lod- och översiktsfotografering utfördes med drönare. Prover för analys togs i utvalda kontexter.

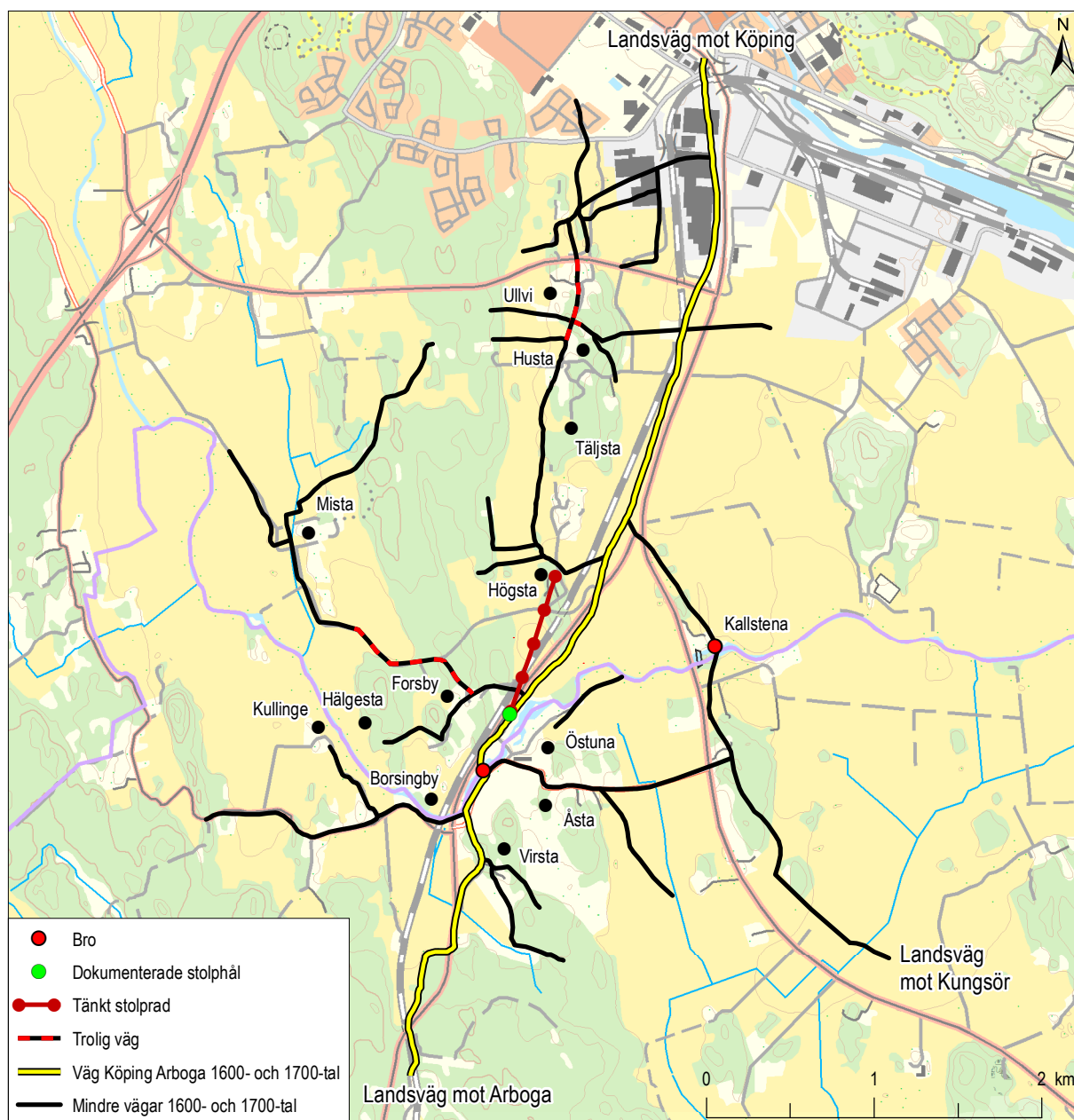
Figur 5. Stolphålen dokumenteras efter att de undersökts.

VÄGAR OCH ORTNAMN I OMRÅDET

Forsby ligger där Hedströmmen möter en låg ås som löper i nord-sydlig riktning. Hedströmmen är ett förhållandevis stort vattendrag som idag är kraftigt reglerat och det är svårt att veta hur det sett ut i äldre tid.

En sammanställning av de mindre vägarna under 1600- och 1700-tal har gjorts med hjälp av tillgängligt kartmaterial (figur 6). Många av vägar-

na används än idag med mer eller mindre samma sträckning. Det är tydligt att vägnätet löper mellan byar med namn med efterled som -by och -sta som visar att de alla har sitt ursprung i järnåldern (Wahlberg 2003). Byarna Forsby, Mista, Högsta, Täljsta, Husta och Ullvi ligger norr om Hedströmmen i Köpings socken. I väster invid strömmen låg också byn Hälgesta som nu är helt borta.

Figur 6. Vägnätet mellan byarna med ursprung i järnåldern. Baserat på kartor från 1600- och 1700-talet. Mot Terrängkartan i skala 1:40 000.

Figur 7. Karta över Forsby från 1640-talet där gården märkt med R (inringad), norr om strömmen uppges vara Östuna gård (R) som hör till Forsby. Kartan är beskuren.

Söder om Hedströmmen, i Björskogs socken, ligger Östuna, Åsta, Virsta, Borsingby och Kullinge. Namn med efterledet -inge kan också härledas till järnålder och anses vara de äldsta ortnamnen i landet. Ortnamn med -tuna är bildade av ordet tun som betyder hägnad, stängsel, gårdsgård eller i förlängningen inhägnat område. Det är sedan länge klarlagt att sådana namn förekommer på platser som varit centralorter i samhället under förhistorisk tid. I Sverige finns kring 120 tuna-namn, de flesta i Mälarlanskapen. Namnen antas ha uppkommit under äldre järnålder och spritts vidare under yngre järnålder (Wahlberg 2003).

Namnet Östuna förekommer även i Knivsta i Uppland där det har betydelsen "det östra Tuna" och förhåller sig till Ulltuna och Nántuna. Vid Östuna i Björskog finns idag inget ytterligare Tuna som gjort

det nödvändigt att peka ut det östra. Det är möjligt att det bara visar att det ligger öster om strömmen. På kartan över Forsby från 1640 (figur 7) finns en hussymbol på andra sidan strömmen, alldeles invid det aktuella undersökningsområdet, som beskrivs som "Östuna gård som hör till Forsby bolstads". Vid denna tid fanns alltså två Östuna, men vilket som är det äldsta är oklart.

Landsvägen mellan Köping och Arboga löper genom området och ingick i den så kallade Konungsvägen upp mot Västerås under tidig medeltid. Tidigare hade man valt vägen via Medåker och Strö längre mot väster men när ett sankt område i Björskog hade torkat upp kunde denna väg börja nyttjas. Från Östuna löpte vägen från början vidare upp mot Ullvi i norr (Björnängers 1960). När Köping blev stad och ökade i betydelse och landhöjningen frilagt marken

närmast Mälaren, fick vägen en ny sträckning längre mot öster som sedan kom att fungera som landsväg mellan Köping och Arboga ända fram till 1900-talet. Strax söder om Köping grenar sig vägen ned mot Kungs Barkarö.

På 1688 års kartor över Köpings socken och Kungs Barkarö socken redovisas endast tre broar över Hedströmmen, en vid Kallstena, en vid Östuna och en vid Bro cirka fem kilometer norr om Östuna (figur 8). Det är fullt möjligt att det vid denna tid gick att ta sig över på fler platser men att kartan bara visar de stora vägarna.

Under 1600- och 1700-talen fanns både krog och gästgivargård i Forsby/Östuna. Gästgivargårdar var ställen där personer som var på resa kunde betala för kost, härbärke och skjuts. 1636 års gästgiveriordning tillät att man inrättade gästgiverier på 2 mils avstånd från varandra utmed de allmänna vägarna (Nordisk familjebok 1909). En krog var också ett ställe där man kunde äta och dricka men som inte omfattades av samma regelverk. Under 1600-talet fungerade gästgiveriet och krogen som mötesplats för Kungsörs kompani och vid vissa tillfällen hölls även häradsting där (Björnånger 1974).

Figur 8. Utsnitt ur kartor över Köpings och Kungs Barkarö socknar 1688 med de då aktuella landsvägarna. Kartorna har be-
skurits och lagts samman vid Hedsrömmen.

RESULTAT

Figur 9. Översiktsbild över undersökningsområdet. En vall har byggts till höger i bild för att hålla undan regn- och smältvatten. Foto från norr. Spridningstillstånd Lantmäteriet LM2019/020635.

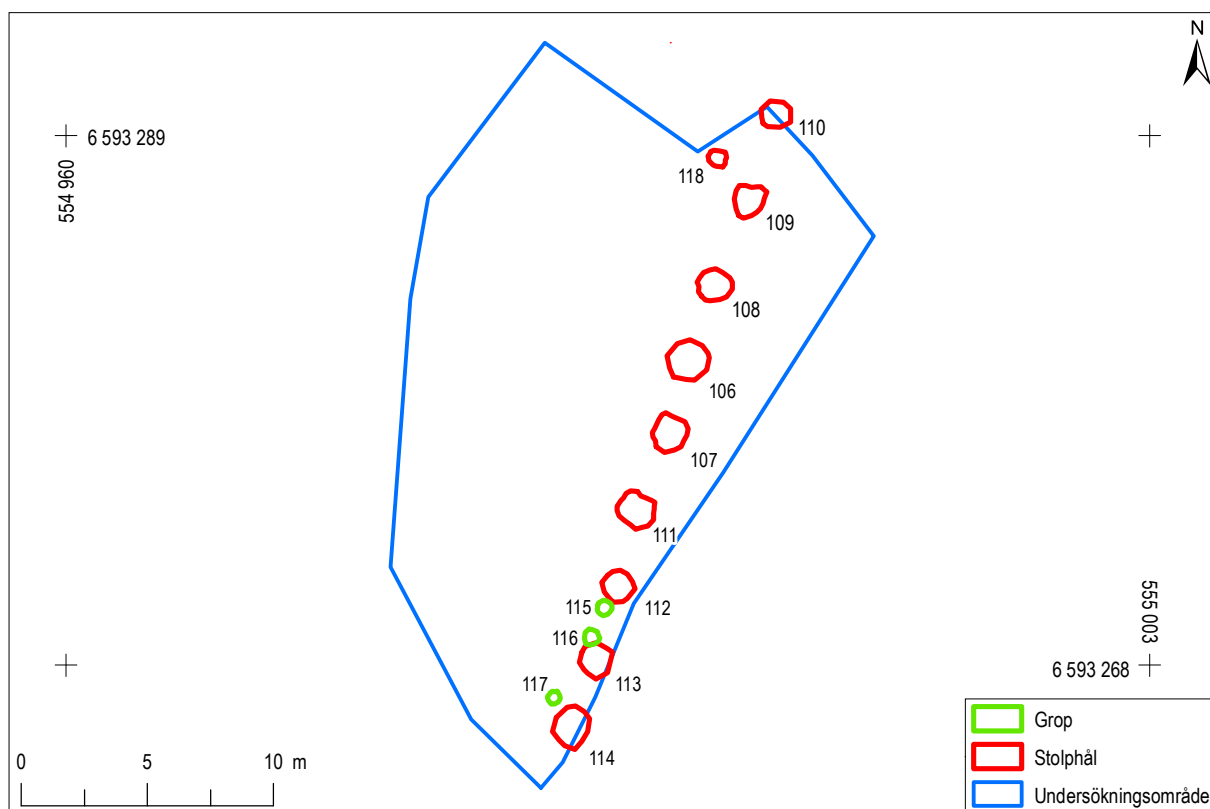
Undersökningen hade föregåtts av ett par dagars regn. Tjälén hade börjat gå ut marken och de översta 20 centimetrarna var upptinade medan det fortfarande var fruset därunder. Detta innebar att regnvattnet inte rann undan och det översta lagret på åkern var mycket blött vilket gjorde det nästan omöjligt att beträda området till fots (figur 9). Metalldetekteringen kunde därför inte genomföras som planerat, endast delar av ytan detekterades innan avbaningen. Den västra delen av undersökningsområdet blev stående under vatten och kunde inte banas av men den del som var möjlig att undersöka ansågs som tillräcklig. I samband med avbaningen påträffades tegelfragment samt enstaka järnföremål som spikar och hästkosöm. Dessutom hittades en skärva stengods med blå och grå glasyr, så kallad Westerwaldkeramik, som dateras till åren 1560-1640 (Carlsson & Hedlund 2006).

De tre stenansamlingarna som framkommit under utredningen hade tolkats och registrerats som gravar (L2019:403, :405, :406). De var mellan 1,30 och 1,50 meter i diameter och låg på rad med cirka tre meters mellanrum (figur 10). Vid avbaningen påträffades ytterligare sex stenansamlingar i rad med de övriga. Dessa rensades fram och visade sig vara mycket lika till storlek och utseendet. Ganska snart stod det klart att det inte rörde sig om gravar utan om stora stolphål. Det nordligaste stolphålet låg utanför undersökningsområdet och togs därför bara fram i plan. Undersökningsområdets östra gräns löpte tätt intill stolphålsraden och därför kunde inte ytan utökas åt detta håll (figur 11).

På grund av anläggningarnas storlek kunde de inte undersökas förhand utan de snittades med hjälp av maskin. Den kvarvarande halvan undersöktes sedan förhand med understöd av maskin eftersom de innehöll stora mängder sten.

Figur 10. De tre stenansamlingar som framkom vid utredningen 2018 tolkades först som gravar. Foto från söder.

Figur 11. Plan över de påträffade lämningarna inom undersökningsområdet i skala 1:300.

Figur 12. De nio stolphålen bildade en 27 meter lång rad som sannolikt fortsatte i båda riktningar utanför undersökningsområdet. Stolphålen är markerade med vita ringar. Foto från nordväst.

De nio stolphålen bildade en 27 meter lång rad som löpte i sydsydväst-nordnordost (figur 12). Avståndet mellan stolphålen (mitt till mitt) var mellan 2,80 och 3,67 meter. Djupet varierade mellan 0,82 och 0,97 meter. Eftersom ytan odlats sedan åtminsto-

ne 1600-talet har sannolikt stolphålen översta del plöjts bort och djupet kan ha varit ännu större. I vissa av anläggningarna kunde man se ett tydligt märke efter själva stolpen, både i ytan och i profilen (figur 13 och 14). Stolparna bör ha haft en diameter på cir-

Figur 13. Stolphål 106 med tydligt märke efter stolpen. Lodfoto.

Figur 14. Samtliga stolphål i profil från väster. Utrymmet för stolpen är tydligt stenfritt i bl. a. stolphål 106. Ordning från norr (109) till söder (114).

ka 0,40 meter. Det är högst sannolikt att stolpraden fortsätter både mot norr och söder. I söder kan den dock ha skadats av senare vägbygge och ledningsdragningar.

I anslutning till de tre sydligaste stolphålen (112, 113 och 114) fanns tre grunda gropar (115, 116 och 117). I en av dessa (115) låg en underkäke från en gris (figur 15). Käken låg plant i gropens botten och förföll ha placerats där avsiktligt. Gropen överlagrade tydligt nedgrävningen för stolphål 112. I de två andra groparna (116 och 117) påträffades klumpar av bränd lera.

Figur 15. Käken från en cirka 5 år gammal galt var nedlagd i en liten grop (115) invid stolpraden. Foto från öster.

Längst i norr påträffades ett mindre stolphål (118). Detta var endast 0,55 meter djupt och 0,60x0,70 meter stort och saknade skoning (figur 16). Det hade en helt annan karaktär än övriga stolphål och har inte ingått i raden. Inga andra anläggningar eller fynd påträffades i samband med undersökningen.

Stolphålsraden registrerades som fornlämning och fick lämningsnummer L2019:7529 i Kulturmiljöregistret. De stolphål som tidigare registrerats som gravar (L2019:403, 405 och 406) överfördes till den nya lämningen.

Figur 16. Invid stolpraden påträffades ett mindre stolphål av helt annan karaktär (118). Foto från sydväst.

ANALYSER

En makrofossilanalys utfördes på de jordprover som samlats in från stolphålen för att finna lämpligt material för datering. Inget växtmaterial så som fröer eller sädeskorn påträffades. Endast mycket små mängder träkol från främst tall men också ask eller björk fanns i proverna. Vissa prover innehöll inget organiskt material alls. Flera av proverna var påverkade av så kallad bioturbation vilket innebär att jorden rörts om av naturliga processer som rötter och insekter. Material lämpligt för datering förekom endast i begränsad mängd (bilaga 1).

Kol från två stolphål skickades för ¹⁴C-analys (bilaga 2). Kolet i stolphål 106 daterades till 1220-1300 e. Kr. medan kolet i stolphål 114 fick en datering till

1660 och framåt. Båda proverna togs på liknande sätt, nere i själva nedgrävningen. Den sena dateringen i stolphål 114 måste ändå anses härröra från en störning och därmed vara irrelevant. Vid utredningen daterades kol från ytan av ett av stolphålen till 250–430 e. Kr. (Berger 2019).

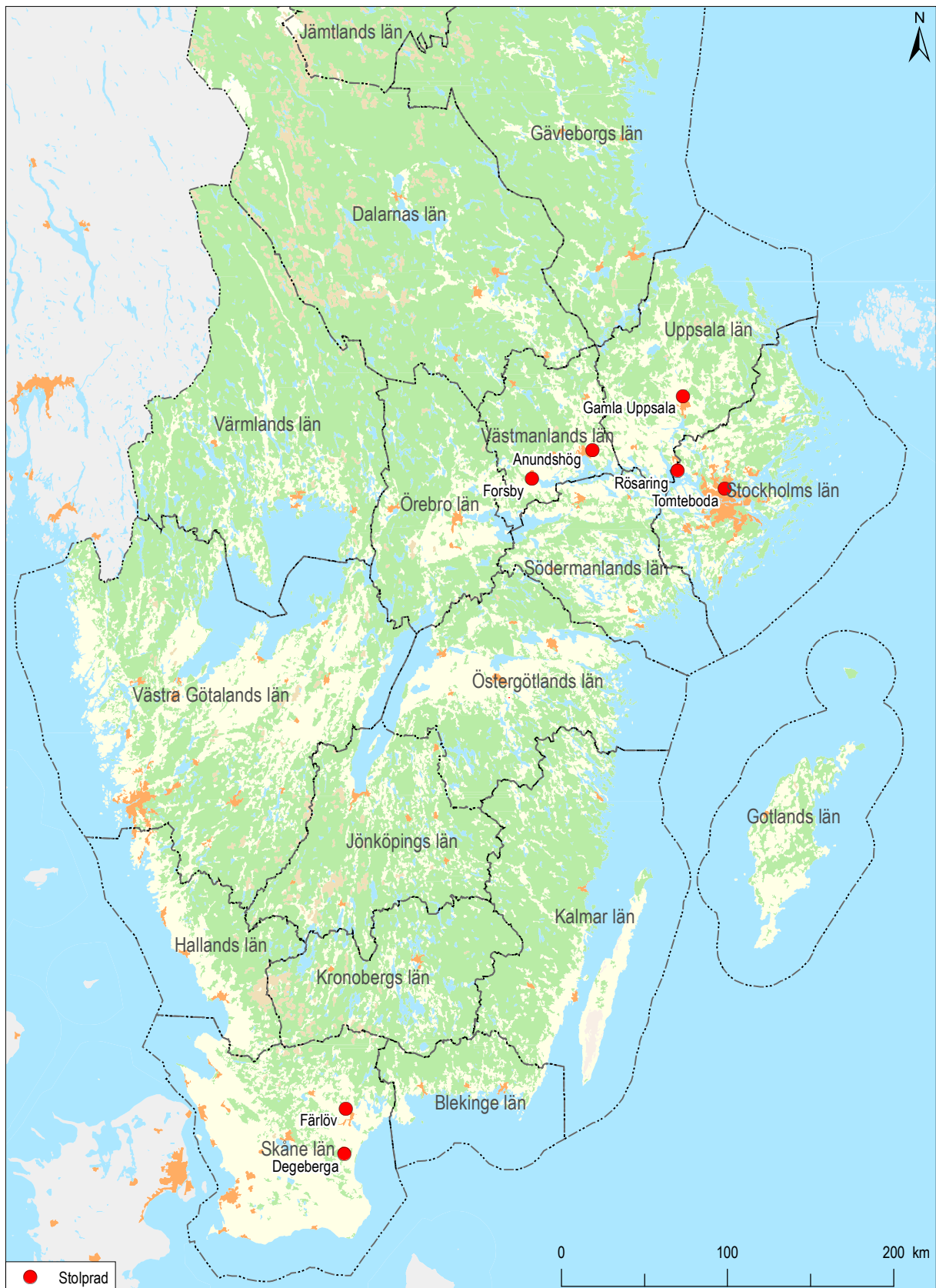
Den griskäke som tolkades som deponerad i grop 115 genomgick en osteologisk analys och visade sig komma från en galt i en ålder av 5-6 år (muntlig uppgift Agneta Flood, Arkeologikonsult). En tand från käken skickades för ¹⁴C-analys och daterades till 1210-1290 e. Kr.

STOLPRADER

Rader med kraftiga stolpar som inte ingått i huskonstruktioner har påträffats på ett antal platser i Sverige (figur 17). Lämningarna har undersökts av olika anledningar och med olika metoder men har alla visat sig kunna dateras till folkvandringstid och vendeltid. Platserna liknar varandra på så sätt att de ligger vid åsar som varit viktiga kommunikationsleder och att de haft koppling till våtmarker eller mindre vattendrag. Flera av stolpraderna låg parallellt med sentida regionala vägsträckningar. I anslutning till samtliga undersökta lokaler finns större gravfält. Detta i indikerar att de aktuella områdena varit tätbefolkade (Wikborg & Göthberg 2017).

Vissa av stolpraderna antas också kunna kopplas till tingsplatser som i sin tur brukar ha ett kommunikativt läge nära våtmarker och gravar samt förekomst av runstenar och resta stenar. Även härdar och kokgropar som påträffats vid stolpraderna kan ha hört till tingsplatserna och kan utgöra rester av samlingsplatser där man intagit måltider eller ägnat sig åt olika offerhandlingar. Flera av lokalerna kan knytas till högreståndsmiljöer med gravhögar och högstatusföremål och i vissa fall runstenar (Wikborg & Göthberg 2017).

Figur 17. Karta över Sverige med Gamla Uppsala, Anundshög, Degeberga, Färlöv, Rösaring, Tomtebodas och Forsby. På Sverigekartan i skala 1:3,5 mn.

Figur 18. Stolphål från stolpmonumentet i Gamla Uppsala. Beskuren av Arkeologikonsult. Foto: Jonas Wikborg, Societas Archaeologica Upsaliensis (SAU).

Gamla Uppsala

Vid undersökningarna i Gamla Uppsala dokumenterades två rader med kraftiga stolpar i närheten av de stora kungshögarna (figur 18). Den norra bestod av 144 stolpar i en 862 meter lång rad. Den södra har inte avgränsats men den arkeologiska undersökningen tillsammans med georadarundersökningar har visat att den kan ha varit 725 meter lång och bestått av 126 stolpar. De båda raderna låg i princip vinkelrätt mot varandra men har inte varit förbundna. Stolphålen har daterats till början av vendeltiden och anses tillsammans med Kungshögarna och de hallbyggnader som fanns i närheten ha ingått i en monumentalisering av platsen. Man har därför valt att benämna lämningen ”stolpmonument” (Wikborg 2017, Wikborg & Göthberg 2017).

I stolphålen i den norra raden påträffades bland annat djurben och enstaka metallföremål, kamfragment, keramik, malstenslöpore, knackstenar, lerkli-

ning och brända sädeskorn. I den södra påträffades endast en spik och en prislinskärva. Den norra raden anslöt till boplatslämningar medan den södra låg i ett område utan andra förhistoriska aktiviteter. Delar av benmaterialet var tydligt deponerat i stolphålen, till exempel underkåkar och kranier från svin, häst, nöt och får/get. Dessa tillsammans med malstenar, keramikvård och sädeskorn har tolkats som delar av fruktbarhetskult (Wikborg & Magnell 2017).

Gamla Uppsala är mötespunkt för flera vägar som antas ha rötter i åtminstone slutet av yngre järnålder eftersom de passerar gravhögar och runstenar (figur 19). Den norra stolpraden har lett fram till en passage över ån Sannan och delvis följt en ägogräns medan den södra anslutit till en möjlig färdled på en ås. Monumenten kan både tolkas som vägmarkeringar och avgränsningar i landskapet. Förekomsten av djurben i stolphålen kan tyda på att man ägnat sig åt kulthandlingar med djuroffer eller rituella måltider (Wikborg & Göthberg 2017, Sundqvist 2017).

Figur 19. Flygbild över gamla Uppsala Kyrka och Kungshögarna. Beskuren av Arkeologikonsult. Foto Upplandsmuseet, bild id: FLU0446 CC BY-NC-ND 4.0

Degeberga

Vid en undersökning i Degeberga i Skåne påträffades en minst 135 meter lång rad med stolphål som bitvis följdes av rader av gropar och härdar. Vid diskussioner om lämningen har man valt att kalla det "radmonument". Senare forskningsundersökningar har visat att monumentet varit minst 190 meter långt (Björk & Wickberg 2014).

Härdarna daterades till sista delen av romersk järnålder medan stolphålen och groparna var från folkvandringstid och tidig vendeltid. Längs med stolpradens södra del löpte en halvveg och i öster fanns ett gravfält som daterades till förromersk och romersk järnålder. Endast få fynd i form av flintavslag och keramikskärvor kunde knytas till anläggningen. Ett fynd av en kokäke som kunde knytas till monumentets igenfyllnadsfas daterades till första halvan av vendeltid. Åtminstone detta parti av strukturen har definitivt övergivits eller slutat underhållas vid denna tidpunkt (Björk & Wickberg 2014).

Radmonumentet var placerat på en höjd och var väl synligt i landskapet. Under historisk tid har minst åtta vägar mötts i Degeberga. Även om vägnätet sannolikt såg annorlunda ut under förhistoriska tid har naturförutsättningarna varit de samma. Stolparna, groparna och härdarna i Degeberga har tolkats som en del i den förändring av religionsutövningen som skedde i Sverige under folkvandringstid då kulten flyttade från våtmarker till boplatserna och började manifesteras på nya sätt (Björk & Wickberg 2013).

Anunds hög

Vid Anundshög, fyra kilometer väster om Västerås, har en rad undersökningar genomförts sedan 2006. I området finns tolv högar, tio runda stensättningar, fem skeppssättningar, 14 resta stenar och en runsten (figur 20). Det har också visat sig finnas många lämningar som inte är synliga ovan mark.

De resta stenarna står i en rad som ligger i nordostlig-sydvästlig riktning. De undersöktes och restaurerades i början av 1960-talet. I raden ingår också runstenen. Invid stenraden löper en hålväg ned till ett vadställe som anses ingå i den så kallade Eriksgatan (Sanmark & Semple 2011).

Vid undersökningar 2011 visade en resistivitetmätning att det fanns en minst 156 meter lång rad av kraftiga stolphål parallellt med skeppssättningarna. Riktningen stämde dock inte överens med stenraden med runstenen. Dateringarna av stolphålen indikerar att stolpraden konstruerades under vendel- eller vikingatid (Sanmark & Semple 2011). Senare undersökningar visade att en stenpackning fanns i samma sträckning som stolpraden och ett ytterligare stolphål indikerar att raden kan ha varit upp till 190 meter lång (Bäck 2018).

2018 undersöktes även stenpackningen vid stolpraden, samt ytterligare tre stolphål. Samtliga daterades till medeltid, från 1000-/1100-tal till 1300-tal.

En vällagd rad större stenar följde stolpradens södra sida, och stolphålen omgärdades av stenkretsar. Övrig sten har sannolikt lagts i utrymmena mellan stolparna som en förstärkning/markering (Bäck m.fl. 2019).

Anundshög ligger vid en svacka i Badelundaåsen där det varit lätt att passera och det är möjligt att bäcken med vadstället varit segelbar under järnåldern. Platsen har flera drag som är typiska för en tingsplats, bland annat att det är lokaliserat på ett gravfält nära en våtmark, att flera kommunikationsleder möts och att det finns en tingshög. Tingsplatsen vid Anundshög nämns i flera skriftliga källor från 1300-talet (Sanmark & Semple 2011).

Stolpmonumentet kan tolkas på flera sätt. Dels kan det ha haft en avgränsande funktion eftersom platsen under järnåldern var naturligt avgränsad på övriga sidor. Jämförelser har gjorts med så kallade viband som nämns i sagamaterialet, där det anges att de avgränsat tingsplatser. Stolparna kan också

Figur 20. Anundshög med skeppssättningar och rad med resta stenar. Stolpraden har påträffats till höger om stenraden. Bilden är beskuren. Foto Daniel Lövenborg, Disir productions.

ha markerat en processionsväg från vadstället, runt högen och in på själva området för tinget. Den medeltida dateringen på några av stolphålen kan knyta stolpraden till den så kallade Eriksgatan och dess passage över vadet vid ån (Sanmark & Semple 2011, Bäck 2018).

Övriga

Vid Rösaring i Uppland leder en 540 meter lång och 3,5 meter bred vägbank fram till den största gravhögen på ett gravfält. I vägens andra ände har vad som tolkats som ett dödshus undersökts (figur 21). Utmed vägens östra sida finns fördjupningar med jämna mellanrum. Dessa har inte undersökts men

har antagits kunna utgöra stolphål. Vägen som tolkats som en processionsväg har daterats till vikingatid (Bratt & Andersson 2000).

I Tomteboda i Solna norr om Stockholm undersöktes ett gravfält med 24 gravar från folkvandringstid och vendeltid. Genom gravfältets södra del löpte en 53 meter lång stolprad bestående av tio stolphål (Hamilton 2003).

I Skånska Färlöv påträffades endast sju stolphål i rad i anslutning till två skeppssättningar på ett gravfält (Björk 2010). Deras karaktär och datering till folkvandringstid – vendeltid pekar på att de hör till samma typ av monument som de övriga.

Figur 21. Processionsvägen vid Rösaring med en stenrad till höger. Foto Wikimedia Commons. Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International license.

AVSLUTANDE DISKUSSION

Figur 22. Översiktsbild mot åsen där byarna Högsta, Täljsta, Husta och Ullvi ligger. Stolphålen närmast i bild. Foto från sydost. Spridningstillstånd Lanmäteriet LM2019/020635.

Stolphålen vid Forsby utanför Köping uppvisar stora likheter med dem som undersökts vid Gamla Uppsala. Deras karaktär med stora mängder sten i skoningen och ett djup på upp till en meter tyder på att stolparna varit kraftiga och förhållandevis höga. Beräkningar som gjorts på stolphålen i Gamla Uppsala har gett en hypotetisk stolplängd på sex meter ovan mark. Detta innebär att de varit väl synliga i det relativt flacka landskapet. Forsby ligger också i flack terräng (figur 22) och stolphålen djup och storlek visar att stolparna kan ha haft samma höjd som i Gamla Uppsala.

Tre av stolphålen i raden ^{14}C -analyserades och gav dateringar till yngre romersk järnålder, högmedeltid och modern tid. En tand från den griskäke som tolkades som deponerad i en grop invid stolpraden daterades även den till högmedeltid. Det något spretiga resultatet uppvisar vissa likheter med stolpraden vid Anundshög som även den gett dateringar till 300-tal och medeltid. Hur detta ska tolkas är oklart.

Griskäken skulle kunna tyda på religiösa handlingar vid monumentet men den medeltida dateringen gör tolkningen något osäker. Offer av djurben i samband

med byggnation av hus förekommer under medeltid och långt in i historisk tid (figur 23) och har då ingen direkt koppling till religion utan ska snarare ses som profana offer för att garantera lycka och välgång (Spijkerman & Svensson 2008).

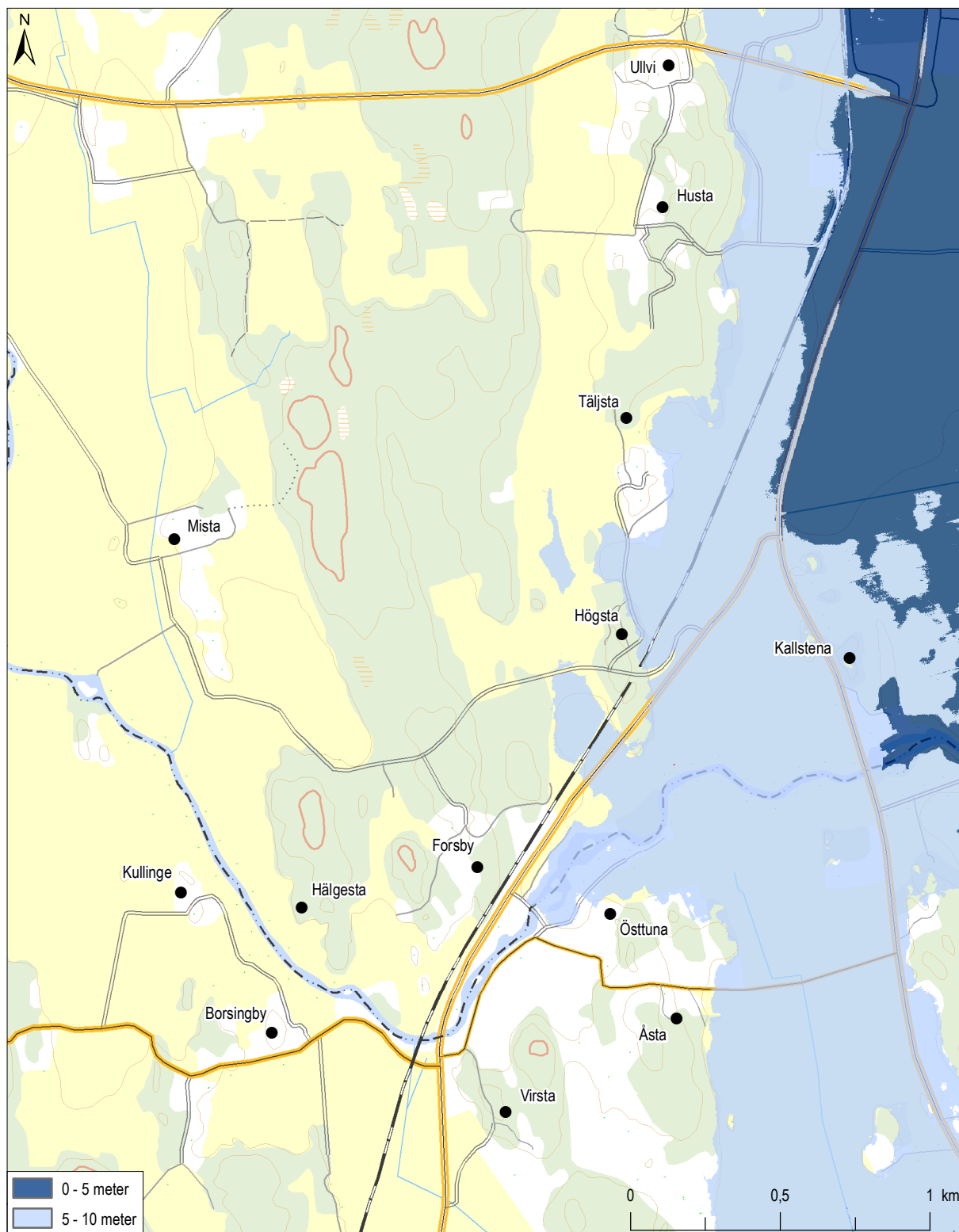
Avsaknaden av kända boplatsslämningar eller gravfält i det absoluta närområdet gör det svårt att sätta in stolpraden i ett sammanhang men en utblick i omgivningarna ger en bild av ett intensivt utnyttjat järnålderslandskap. Inom en radie på ca 2,5 kilome-

Figur 23. Två hästkäkar som lagts under ett medeltida hus som ett offer. Från en undersökning i kvarteret Fältskären i Enköping. Foto från söder.

ter finns en stor mängd byar med namn som kan härledas till järnåldern och som alla har gravfält eller ensamliggande gravar på sina ägor. I öster är marken så pass låglänt att den långt fram i medeltid låg un-

der vatten (figur 24). Detta innebär att Ullvi, Husta, Täljsta och Högsta, Åsta och Virsta låg bara 300-400 meter från stranden kring 500 e. Kr. då vi kan anta att de etablerats.

Figur 24. Kartan visar strandlinjen med fem och 10 meter över dagens havsnivå. På Terrängkartan i skala 1:20 000.

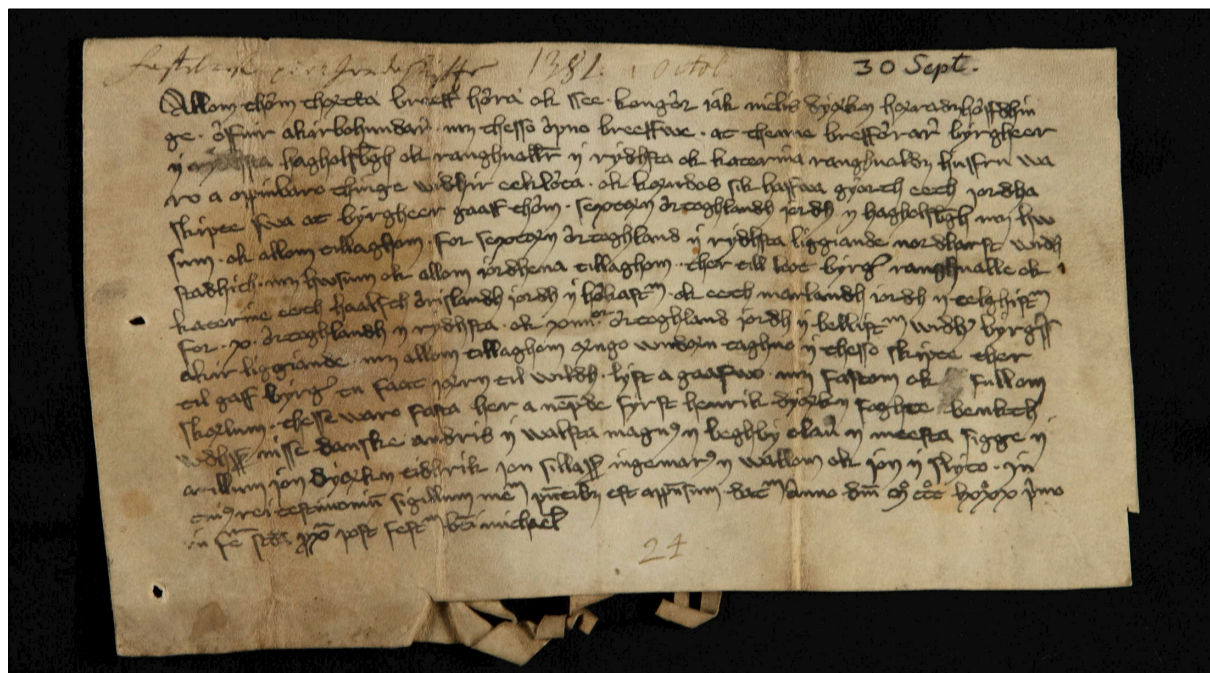
Figur 25. Guldspiral (SHM 5216) funnen av Östunas ägare I. V. Schenström år 1874. Foto: Ulf Bruxe, Statens historiska museum CC BY

Den stora koncentrationen av byar med ursprung i järnåldern med tillhörande mindre gravfält och ensamliggande gravar tyder på en relativt tätbefolkad bygd. Dessutom förekommer högar på flera av gravfälten. Vid undersökning av ett gravfält vid Ullvi (L2003:2303) som bland annat innehöll en hög, hittades högstatusföremål som spelbrickor och agraffknappar (KMR). År 1874 påträffades en guldspiral (figur 25) med en vikt av 64,5 gram på Östunas ägor (SHM inv. nr 5216). Det exakta läget för fyndet är okänt. Någon tydlig högreståndsmiljö med storhögar eller andra monument som i Gamla Uppsala och vid Anundshög finns dock inte vid Forsby.

Vissa av stolpraderna antas också ha kopplingar till tingsplatser. I en artikel om Tuna-namn i Fornvännen 1918 skriver Sune Lindqvist att en handelsplats funnits vid Östuna och att det strax väster om denna funnits en tingsplats benämnd "Eklööt" (Lindqvist 1918). Det förefaller som om tolkningen av Östuna som handelsplats endast baseras på ortnamnet.

I medeltida källor nämns mycket riktigt en tingsplats i Åkerbo härad i Västmanland som kallas Eklöt (figur 26) (Svenskt Diplomatarium). Lindqvist har markerat den på kartan väster om Östuna men vad denna markering baseras på framgår inte. Namnet har inte kunnat hittas på några kartor. Han påpekar att Östuna ligger i hundarets utkant och att detta innebär att tingsplatsen vid Eklöt endast använts mer lokalt. Hundarets tingsplats bör i stället ha legat i den mer centrala Medåkers socken (Lindqvist 1918).

I en artikel från 1944 om tingsställen i Uppland och Västmanland hänvisar Axel Emmelin till Lindqvist och anger att både Östuna och Jämmertuna varit handelsplatser vars funktion och roll sedan övertagits av Köping under medeltid (Emmelin 1944). Även här uppges tingsplatsen Eklöt ha legat i närheten. Några belägg för detta, eller ens för en plats med detta namn i det aktuella området, har inte kunnat hit-

Figur 26. Medeltida brev upprättat i Utfärdat i Eklöt (Eeklöta) 1381-09-30 gällande ett jordskifte mellan Birger i Hagelsberga och Rangvald i Rydsta, varvid Birger givit jord i Hagelsberga, i "Hökastom" och i "Tälgistom" mot jord i "Rydsta" och i "Bellista". "Hökastom" och "Tälgistom" motsvarar sannolikt Högsta och Täljsta, norr om Forsby. Foto: Riksarkivet, Svenskt Diplomatariums Huvudkartotek.

Figur 27. Översiktsbild med stolphålen i förgrunden. Raden med stolphål leder ned mot strömmen där det kan ha funnits ett vad under äldre tid. Konstruktionerna kring kraftverket har utplånat eventuella spår. Foto från nordväst. Spridningstillstånd Lantmäteriet LM2019/020635.

tas. Under 1600-talet hölls häradsting på gästgiveriet vid Forsby (Björnånger 1974). Detta kan dock inte knytas samman med en eventuell äldre tingsplats.

Stolpraden verkar främst ha anknytning till det vägsystem som har sitt ursprung i järnåldern då en rad byar etablerades invid Hedströmmen och den ås som korsar den. Den kan även ha samband med den så kallade Konungsvägen eller Eriksgatan som löpte mellan Arboga och Köping under medeltid. Stolpraden bör ha varit väl synlig i landskapet, kan-

ske visade den vägen till en lämplig plats att ta sig över Hedströmmen (figur 27). Om vägen endast varit till för lokalbefolkningen hade man inte behövt märka ut den. Manifestationen med höga stolpar tyder på att även långväga resenärer kommit denna väg och då behövt hjälp med att hitta vägen (figur 28). Om det var kungen på sin Eriksgata, handelsmän på väg till en handelsplats eller människor som skulle ta upp juridiska frågor på tinget är omöjligt att veta. Det är dock tydligt att stolparna stod i ett tätbefolkat och välutnyttjat landskap, med central betydelse.

Figur 28. Kanske har stolphålsraden löpt hela vägen upp mot åsen där byarna Högsta, Täljsta, Husta och Ullvi ligger. Rekonstruktion och tolkning Sverker Holmqvist.

REFERENSER

Litteratur

- BERGER, Å. 2019. *Kvarnplats, landsväg och dolda gravar. Arkeologisk utredning inom Forsby 1:19 och 1:3, Köpings socken och kommun samt Östtuna 1:3, Björskogs socken, Kungsörs kommun, Västmanlands län. Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3228.*
- BJÖRK, T. 2010. *Gravfältet i Färlöv. Arkeologiska förundersökningar och undersökningar 1995-2005. Rapport Regionmuseet i Kristianstad 2010:4.*
- BJÖRK, T. & WICKBERG, Y. 2013. *Linear Iron Age monuments at Degeberga in Scania and elsewhere in Sweden. Evidence for radical transformation of the ritual landscape. Fornvännen 2013.*
- BJÖRK, T. & WICKBERG, Y. 2014. *Degeberga 26:3. Degeberga socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Sydsvensk arkeologi. Rapport 2014:60.*
- BJÖRNÄNGER, O. 1960. *Ur Köpings Medeltidshistoria. Köping.*
- BJÖRNÄNGER, O. 1974. *Köping från forntid till nutid. Köping.*
- BRATT, P. & ANDERSSON, K. 2000. *Arkeologiska undersökningar vid Rösaring. Stockholm läns museum. Rapport 2000:11.*
- BÄCK, M. 2018. *Tingsplatsen vid Anundshög. Medeltida tingsstuga och järnålderslämningar i Badelunda. Stiftelsen Kulturmiljövård. Rapport 2018:17.*
- BÄCK, M., JONSSON, K., LINDEBERG, M. & SANMARK, A. 2019. *Tingsplatsen vid Anundshög del 2. Lämnningar från järnålder till medeltid i Badelunda. Stiftelsen Kulturmiljövård. Rapport 2019:41.*
- CARLSSON, M. & HEDLUND, J. 2006. *Från klostermark till hamnkvarter på 200 år. Vattugatan och kvarteret Svalan – ca 1440-1640. Stockholms stad, Norrmalm, RAÄ 103. Arkeologisk undersökning 1991. Stockholms Stadsmuseum, Kulturmiljöavdelningen. Arkeologisk rapport 2016:10.*
- HAMILTON, J. 2003. *Tomtebodagravfältet. Riksantikvarieämbetet UV Mitt. Dokumentation av fältarbetsfasen 2003:8.*
- NORDISK FAMILJEBOK. 1909. Uggleupplagan Gossler-Harris.
- SANMARK, A. & SEMPLER, S. 2011. *Tingsplatsen som arkeologiskt problem, etapp 3: Anundshög: arkeologisk provundersökning, forskning: Badelunda 4.31, Långby 7:3 och S:10, Badelunda socken. Västerås kommun, Västmanland. Orkney: Centre for Nordic Studies*
- SPIJKERMAN, I & SVENSSON, K. 2008. Liv och leverne på lilla Sylta. I: *Hem till Jarlabanke. Jord, makt och evigt liv under järnålder och medeltid.*
- SUNDQVIST, O. 2017. Kultpelare, rituellt hägn och religiösa processer – stolpmonumentet ur ett religionshistoriskt perspektiv. I: *at Upsalum – människor och landskapande. Utbyggnad av Ostkustbanan genom Gamla Uppsala. Rapport 2017:1-1. Arkeologerna. Statens historiska museum.*
- WIKBORG, J. 2017. Gammalt som gatan? – kronologiska aspekter på stolpraderna. I: *at Upsalum – människor och landskapande. Utbyggnad av Ostkustbanan genom Gamla Uppsala. Rapport 2017:1-1. Arkeologerna. Statens historiska museum.*
- WIKBORG, J. & GÖTHBERG, H. 2017. Stolpraderna i landskapet – det vendeltida stolpmonumentet och dess paralleller. I: *at Upsalum – människor och landskapande. Utbyggnad av Ostkustbanan genom Gamla Uppsala. Rapport 2017:1-1. Arkeologerna. Statens historiska museum.*
- WIKBORG, J. & MAGNELL, O. 2017. Händelser vid stolpar – en analys av fyndmaterialet från stolpraderna. I: *at Upsalum – människor och landskapande. Utbyggnad av Ostkustbanan genom Gamla Uppsala. Rapport 2017:1-1. Arkeologerna. Statens historiska museum.*

Äldre kartor

FORSBY 1640-TAL
Björskogs socken, Västmanlands län
Riksarkivet: T3:152

KUNGS BARKARÖ SOCKEN 1688
Västmanlands län
Socken och härad
Lantmäteristryrelsens arkiv: T8:2 10
Lantmätare: Johan Carlsten

KÖPINGS SOCKEN 1688
Västmanlands län
Redovisning av ägoområde
Lantmäteristryrelsens arkiv: T8:9 10
Lantmätare: Johan Carlsten

Arkiv

SVENSKT DIPLOMATARIUMS HUVUDKARTOTEK,
Sökord Eklöt.
https://sok.riksarkivet.se/bildvisning/Sdhk_original_11991.jpg

Bild

DIGITALT MUSEUM,
Sökord Gamla Uppsala
Vy över Gamla Uppsala kyrka och Gamla Uppsala
högar, Uppsala, juni 1989.
<https://digitaltmuseum.se/011013978388/vy-over-gamla-uppsala-kyrka-och-gamla-uppsala-hogor-uppsala-juni-1989> (2019-12-09)

WIKIPEDIA COMMONS,
Sökord Rösaring.
Processionsvägen med stensträngen till höger, vy
mot norr.
https://sv.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6saring#/media/Fil:R%C3%B6saring,_processionsv%C3%A4g,_2018c.jpg (2019-12-09)

HISTORISKA MUSEET
Inv.nr: SHM 5216
Bild id: 14506
<http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=109007&page=1&in=1>

ADMINISTRATIVA OCH TEKNISKA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnummer:	3256
Länsstyrelsens diarienummer:	431-1123-2019
Datum för beslut:	2019-03-12
Beställare:	Mälarenergi Vattenkraft AB
Uppdragsnummer i KMR:	201900191
Län:	Västmanland
Landskap:	Västmanland
Kommun:	Köping
Socken:	Köping
Fastighet:	Forsby 1:19
Berörda fornlämningar:	L2019:403 m. fl.
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning
Utförande fältarbete:	Mars 2019
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Åsa Berger
Fältarkeologer:	Åsa Berger och Anders Bornfalk-Back
Rapportansvarig:	Åsa Berger
Planer och layout:	Matilda Nohrstedt
Kvalitetsgranskare:	Johan Blidmo
Utredningsområdets storlek:	400 m ²
Analys:	Stefan Gustafsson (Arkeobotanisk analys), ICA (¹⁴ C-analys)
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs i samband med undersökningen

Fornminnesregistret (FMIS) stängdes ner 1 januari 2019 och ersattes av Kulturmiljöregistret (KMR). I denna rapport hänvisas till lämningsnumren i KMR i kartor och text.

BILAGA 1. ARKEOBOTANISK ANALYS

STEFAN GUSTAFSSON

Arkeobotanisk analys av stolphålsrad

Proverna floterades i vatten och det använda sållet hade en maskstorlek av 0,2 millimeter. Det framfloterade materialet fick lufttorka innan det analyserades under mikroskop. Artbestämningen gjordes med hjälp av referenssamling och referenslitteratur (Berggren 1969 & 1981, Jacomet 2006, Mork 1946, Schweingruber 1978 & 1990, www.woodanatomy.ch, Digital Seed Atlas of the Netherlands).

De flesta av de analyserade anläggningarna saknade eller innehöll väldigt lite förkolnat material i form av träkolsfragment (Figur 1 och 2). Endast en anläggning (107) innehöll mycket träkol från ask och björk. I några prover påträffades kol från tall.

Analysen kan inte ge någon information om vad konstruktionen med stolparna använts till eller om det påträffade träkolet kommer från själva stolparna.

Referenser

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

MORK, E. 1946. *Vedanatomy*.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe*. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

Hemsidor

Digital Seed Atlas of the Netherlands:
<http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>

www.woodanatomy.ch

Forts. Bilaga 1. Arkeobotanisk analys

Anläggnings-nr	106	106	107	107	107	108	108
Prov-nr	710	711.2	707	708	709	724	725
Mängd kol		+	+++	(+)			
Bioturbation		+	++				
Vedart							
Ask			30				
Björk			30				
Tall		4					
Obestämt kol			10	Fragment Cf. Björk			
Utplock 14C		Tall	Ask/Björk	Obestämt kol			
Övrigt					Provet bestod av fingrus		

Figur 1. Innehållet av förkolnat material i de analyserade proverna (106-108).

Anläggnings-nr	109	109	111	111	112	112	113	113	114	114
Prov-nr	712.1	713.2	714.1	715.2	716	717	720	721	722	723
Mängd kol			(+)				+	(+)	+	+
Bioturbation							++			++
Vedart										
Ask										
Björk										
Tall							3		4	3
Obestämt kol			3				2	3	1	1
Utplock 14C			Obestämt kol				Tall	Obestämt kol	Tall	Tall
Övrigt										

Figur 2. Innehållet av förkolnat material i de analyserade proverna (109-114).

BILAGA 2. ¹⁴C-ANALYS

ICA

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
19B/1115	115:633	Bone	Col-AAA	770 +/- 30 BP	Cal 1210 - 1290 AD
19C/1116	114:722	Charcoal	AAA	150 +/- 30 BP	Cal 1660 - 1890 AD (77.7%) Cal 1900 - ..... AD (17.7%)
19C/1117	106:711:2	Charcoal	AAA	740 + 30 BP	Cal 1220 - 1300 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL13: **IntCal13 and Marine13 Radiocarbon Age Calibration Curves 0–50,000 Years cal BP**. *Paula J Reimer, Edouard Bard, Alex Bayliss, J Warren Beck, Paul G Blackwell, Christopher Bronk Ramsey, Caitlin E Buck, Hai Cheng, R Lawrence Edwards, Michael Friedrich, Pieter M Grootes, Thomas P Guilderson, Hafliði Halldason, Irka Hajdas, Christine Hatté, Timothy J Heaton, Dirk L Hoffmann, Alan G Hogg, Konrad A Huguen, K Felix Kaiser, Bernd Kromer, Sturt W Manning, Mu Niu, Ron W Reimer, David A Richards, E Marian Scott, John R Southon, Richard A Staff, Christian S M Turney, Johannes van der Plicht. **Radiocarbon 55(4), Pages 1869-1887.***
- Unless otherwise stated, the error reported is one standard deviation.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for natural isotope fractionation.

BILAGA 3. ANLÄGGNINGSTABELL

Nr	Typ	Definition	Storlek (m)	Höjd/ djup (m)	Observationer	Tolkning	Datering
106	Stolphål	Stenskott	1,60 m i diam	0,97	Nedgrävt i lera. Skoning av ett 50-tal stenar 0,1x0,1 till 0,50x0,35 m stora, mestadels 0,20x0,20 m stora. Fyllning av sand mellan stenarna. Tydligt märke efter stolpe något åt öster, 0,46x0,32 m stort, ovalt, med fyllning av lerig silt. Stolpens diameter beräknad till ca 0,40 m	Stolphål i rad	
107	Stolphål	Stenskott	1,25x1,40	0,85	Nedgrävt i lera. Skoning av ett 60-tal rundade stenar 0,1x0,1 till 0,35x0,40 m stora, mestadels 0,20x0,25 m stora. En större sten 0,50x0,60 i botten. Fyllning av sand mellan stenarna. Tydligt märke efter stolpe, något mot söder, 0,50x0,65 m stort, nästan firsidigt, med fyllning av lerig silt. I ytan, något mot norr, en koncentration med sot, kol och skärvig sten	Stolphål i rad	230-430 e.Kr.
108	Stolphål	Stenskott	1,25x1,30	0,98	Nedgrävt i lera. Skoning av ett 70-tal rundade stenar 0,07x0,07 till 0,35x0,60 m stora, mestadels 0,10x0,15 m stora. De stora stenarna var rundade och de mindre skarpkantade, enstaka skörbrända. Fyllning av sand mellan stenarna, lera i NV delen. Stora mängder skärvig och skörbränd sten i botten. Något otydligt märke efter stolpe, endast synligt i profil 0,50 m stort, med fyllning av lerig silt.	Stolphål i rad	
109	Stolphål	Stenskott	1,15x1,25	0,90	Nedgrävt i lera. Skoning av ett 30-tal stenar 0,10x0,10 till 0,30x0,40 m stora, rundade och skarpkantade, vissa av de minsta skörbrända. Ett par 0,40x0,50 m stora stenar i botten. Fyllning av sand kring stenarna. Tydligt märke efter stolpe. 0,90 i ytan och 0,40 i botten, med fyllning av lerig silt. Stolpens diameter beräknad till ca 0,40 m	Stolphål i rad	
110	Stolphål	Stenskott	1,00x1,15		Ej undersökt, utanför undersökningsområdet	Stolphål i rad	
111	Stolphål	Stenskott	1,20x1,45	0,93	Nedgrävt i lera. Skoning av ett 30-tal stenar 0,15x0,15 till 0,25x0,40 m stora, rundade. En 0,50x0,70 m stor sten i botten. Fyllning av sand kring stenarna. Mörkfärgning mot ytan med lera och silt. Otydligt märke efter stolpe. Fynd av spik i ytan.	Stolphål i rad	
112	Stolphål	Stenskott	1,15 m i diam	0,82	Nedgrävt i lera. Ett 20-tal stenar, 0,10x0,15 till 0,30x0,45 m stora, de flesta 0,25x0,25 m stora, spridda i hela nedgrävningen. Fyllning av sand i kanterna och lerig silt i mitten och mot ytan. Inget märke efter stolpe.	Stolphål i rad	
113	Stolphål	Stenskott	1,25x1,30	0,85	Nedgrävt i lera, skoning av ett 20-tal stenar, 0,15x0,15 till 0,30x0,45 m stora, de flesta 0,20x0,20 m stora, spridda i hela nedgrävningen. Fyllning av lerig silt med enstaka bränd lera. I södra kanten tydlig stenskonig och fyllning av sand.	Stolphål i rad	
114	Stolphål	Stenskott	1,35x1,50	0,86	Ett 15-tal 0,25x0,25 till 0,40x0,40 m stora stenar, främst i ytan. En 0,30x0,50 m stor sten i N kanten. Fyllning av lerig silt, mörkare mot ytan. Inget märke efter stolpe.	Stolphål i rad	
115	Grop	Rund	0,60 m i diam	0,16	Skålformad nedgrävning med fyllning sandig silt. Svinkåke placerad i botten.	Offergrop?	
116	Grop	Rund	0,60 m i diam	0,15	Nedgrävning med oregelbunden botten, fyllning av sandig silt. Fynd av bränd lera.	Oklar funktion.	
117	Grop	Rund	0,45 m i diam	0,13	Nedgrävning med oregelbunden botten, fyllning av myllig silt med inslag av lera. Fynd av bränd lera.	Oklar funktion.	
118	Stolphål	Utan skoning	0,60x0,70	0,55	Fyllning av sandig silt med inslag av lera. Oregelbunden form i profil, djupare i NV, sannolikt stolpens placering. Plan botten. Tre stenar 0,20x0,20 till 0,30x0,30.	Oklar funktion.	

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3256